

Ecosílvia o la gàbia de tallarols de Nerval

Ho adverteix Josep Maria de Sagarra, en aquell llibre tan bonic que és *Els ocells amics*: els tallarols són uns ocells que cal aprendre a veure, però un colp els saps distingir “en aquell saltar i volar que no para, se’ls agafa una simpatia i un amor que no s’acaben mai més”. I és cert: el tallarol, tallareta o bosqueta formen un grup d’ocellets petits, delicats, de color fumat, amb el cap negre o rogenc, veritablement deliciós. Els veig sovint revolant pel barranc del Palmaret, vora la meua horteta biològica, o fins i tot a dins de la barraqueta de les tomaqueres, i no em canso mai de resseguir-ne el vol petit, nerviós, fredoluc, senzillament adorable. Alhora són uns ocells molt beneficiosos, car s’alimenten de larves i insectes i, com diu Sagarra, “el bé que fan no té fi ni compte, perquè no hi ha horta ni jardí, ni fruiterar, ni vinya, ni bosc que no n’estigui ple, i el bé de Déu d’erugues i cuquets que es mengen les tallaretes és de milers i milers”. I ausades que la meua horteta en cria, de cuques!

Per això, quan algú que s’estima els ocells sent parlar del tallarol de seguida para l’orella. Res no resulta insubstancial als enamorats d’aquesta petita ornitofauna que, com diu l’estimat Celdoni Fonoll, és el goig de brolles i bosquets. És la nota encantadora, l’accent nerviós, el contrapunt que sovint ve acompanyat per un refilar tan harmònic com tímid, un xiu-xiu que, per a emprar una expressió grata a Josep Pla, posa la pell de gallina.

Llegint el llibre d’Umberto Eco *Decir casi lo mismo. Experiencias de traducción* (Lumen), m’ha sobtat com passa per sobre d’aquest tema dels tallarols sense donar-hi la deguda importància. Transcripció de la versió castellana: “Una traducció que arriba a ‘dir més’ podrà ser una obra excel·lent en si mateixa, però no una bona traducció. En el curs de la meua traducció de *Sylvie* em vaig veure obligat a prendre una decisió lèxica respecte al fet que a la cambra de *Sylvie*, al principi, quan la jove és encara una

Martí Domínguez

ingènua artesana de camp, hi ha una *cage de fauvettes*. Més tard, quan *Sylvie* ja s’ha convertit quasi en una ciutadana, apareix una gàbia de canaris.” Gérard de Nerval, l’autor del text, fa que la jove camperola, de nom *Sílvia*, tinga engabiats tallarols, però quan es transforma en burgesa els canvia per canaris.

On rau el problema?, us deueu preguntar. Eco continua: “Si es consulta el diccionari francès-italià què són les *fauvettes*, es veu que en italià els tallarols s’anomenen *silvie*. Aquests són els casos en què el traductor sent la temptació de dir més que no diu el text original. Penseu: ‘*Le silvie* di *Silvia*’!. Per desgràcia, Nerval parlava francès i no podia tenir present aquest joc de paraules.” I conclou Eco: “Traduir, de vegades, vol dir rebel·lar-se contra la pròpia llengua, quan introdueix efectes de sentit que en la llengua original no eren desitjats.”

Però no el desitjava Nerval, aquest joc de paraules? És molt possible que no sabera el nom de les *fauvettes* en italià, però no

ho és tan impossible que, com molts altres amants dels ocells, en sabera el nom en llatí, que alhora és la seua denominació científica: *Sylvia*. I que per això a la seua estimada *Sylvie* li posara una gàbia plena de tallarols. Una possibilitat que pren força si sabem que es tracta de quelcom totalment extraordinari engabiar tallarols, perquè són insectívors i, com també s’esdevé amb els rossinyols, no resisteixen gaire temps privats de la llibertat. No obstant això, Eco remata l’article: “Tots els traductors italians (jo entre ells) han optat per *capinere*.” És a dir, per un insult “*le capinere* di *Silvia*”.

En efecte, “dir quasi el mateix”. Crec que Umberto Eco hauria d’haver arriscat aquell gloriós “*Le silvie* di *Silvia*”. Perquè, al capdavall, si Nerval no volia suggerir aquella eufònica ocurrència, per quins set sous calia engabiar tallarols? Uns ocellets que no paren quiets i que estimen la llibertat per sobre de totes les coses. En realitat, *la cage de fauvettes* de Nerval és única en la literatura. I això diu, ja ho crec, molt.